

Dane Zajc
Glas

Svoje življenje si zapahnil pod veke.
V temen prostor,
kjer je bilo stisnjeno kot orehovo jedro med dve luščini.
Potem si se poslavljal od svojih,
ki so klečali ob tvoji postelji in molili
žalostni del roženkranca.

Zaslišal si glas, ki te vabi s sabo.
Nisi ga hotel precej ubogati,
ker si ga slišal prvič
in mu zato nisi zaupal.
Bojeval si se z njegovo vsiljivostjo,
ampak postal ti je znan in domač,
ko te je poklical z glasom tvojih otrok in tvoje žene.
Kot da bi klicali na pomagaj in kot da bi te vabili
v kraj, kjer te pričakujejo srečni, kakor jih nisi nikoli videl.

41 Hotel si spregovoriti,
ampak ko si poskusil premakniti ustnice,
si začutil, da ti je brada okamenela.
Misel, ki je hotela misliti, se je naglo upepelila
na gorečem drevesu tvoje glave.

Popustil si. Ampak nisi se mogel popolnoma odtrgati
iz trdega sadu, v katerega si bil zaklenjen,
ker je bil glas, ki te je vabil s sabo,
še zmeraj tuj in si slutil,
da te potem ne bo spustil iz oblasti.
Vseeno si stopil z mehкими koleni za njim čez prag.
Tam so te pozdravili prvi svit, tišina in prvi veter,
zraščeni z visokimi smrekami.

Zdaj se je glas, ki te je klical,
preselil v vrhove smrek in jih viharil.
Vzel si žago in sekuro,
in začel podirati smreke. Ves neskončen gozd,
ker si hotel spodsekati glas, ki te je vabil v vršičke.
Ko je padla zadnja smreka,
se je glas potuhnil med gole skale
in začel žebitati z vdanimi glasovi tvoje družine.

Spet si mu začel verjeti,
ampak začutil si tenko vez, s katero si bil
priklenjen med dve lupini.

Napravil si trd korak in zaslišal besede in napev vabila:
"Duša moja, pojdi z mano." Bil je tvoj lastni glas.
Nič več se nisi maral vrniti med dve lupini,
ki sta stiskali v svojih kleščah pozabljeno vsebino.
Čedalje manj tvojo.
Pustil si, da te je glas odnesel nad gore in nad svet.
Nadaljeval si s petjem: "da ti bom pokazal,"
ampak takrat si spoznal, da so ti ustnice pojeklenele
in da hitro razpadajo od rje,
ki se osipa v praznino.

Ozka jama

Človek, ki bi se spustil v Ozko jamo, bi videl
črepinje, črepinje, črepinje
z zelenimi votlinami, ki so se navadile,
da nič več ne služijo svojemu namenu,
z zelenimi zato, ker so jih prerasli vlažni mahovi,
ki so bolj živi, kot votline, ki so jih prerasli
globoko pod zemljo, kjer je čas
eno s tišino in odejo teme,
poraslo z dlako črnega kozla.

42

Človek, ki bi padel v Ozko jamo,
bi mogoče videl roko, odcepljeno od zmešnjave telesa,
roko, ki je segla v mrak, da bi se rešila telesa,
ki ga je zvila bolečina v svoj klobčič,
da bi se dotipala do svetlobe,
ne veš, kaj se dogaja v roki,
ki se je odtrgala od mrtvega telesa
samo zato, ker je živa.
Kaj misli roka, ki ne zna misliti,
kaj čuti roka, ki ne zna čutiti sama,
ko začno padati nanjo mrzle kaplje s kapnikov,
težke kaplje, počasi v enakomernih presledkih
ji povejo, neposamljivi roki, da mora umreti
in jo, trmastega otroka, potrpežljivo preoblačijo
v zelene plenice iz mahov.
Kadar se ti odpre ruša pod nogami
in kadar padeš globoko in stopiš v gnezdo kosti,
ki so se razbežale od svojega središča
in so kot gnezdo crknjenih rakov ali duplo zamrznjenih škorpionov,
se vrni tiho tja, kjer se je skrila knooki Luka v zasedo,

od koder bo prežal nate
in ne sprašuj, kje je Ozka jama,
ker očetje odgovarjajo svojim sinovom:
Ko doraseš. Ko bo nedelja.

In ko pride murnovska kmečka nedelja,
gresta oče in sin iskat Ozko jamo.
Ampak sredi poti se oče zarije v prvo zasipnico, češ,
samo malo počakaj,
in potlej potegne sin njegovo truplo iz zemlje,
belo kot repa v decembru,
truplo, ki mu visi z železnih ust mrliča
kot list suha beseda: Ozka jama.

Ubijavci kač

Če srečaš sovražnika,
ga piči tvoja kača.
Ampak to delajo samo tisti,
ki imajo radi sebe
in si zelo zaupajo.

43

Tisti, ki se nimajo radi,
grejo v samoto, da bi tam srečali svojo kačo.
Da bi se z njo spogledali.
Da bi vzdržali njen pogled.
Potem jih kmalu najdejo mrtve
z rano, neznatno kot cvet lakote na višnjevih ustnicah.

Malo vemo o skrivnostni sili kačjih oči,
ker ubijajo samo v samoti
in jih popotnik velikokrat zamenja z žarkom rose na zelenem listu.
Če kdo krikne v gozdu, mislimo, da je kragulj ubil ptico.

Ni zločin, če koga ubijemo s svojo kačo
in ne če se hočemo z njo srečati.
Oboje je samo muka s samim sabo.
Huje je, kadar komu ubijemo njegovo kačo:
tisti se bo zavlekel v prvo gosto senco
in zvečer ga bo posrkal zadnji ostanek sonca.

Ne vemo, kaj se zgodi z ubijavci kač.
Najbrž da niso kaznovani in da ne trpijo.
Iz svetovja so, ki ga ne moremo spoznati.
Ne vemo, če so tisti, ki odhajajo z udarci trenutka, ki je minil.
Ne vemo, če so tisti, ki nam ukazujejo izza nohtov naših prstov

in ne če so tisti, ki stopajo iz temnega zidu prihodnosti.

Nikoli ne vemo, kateri ubijavec kač
nas lovi po kamnolomih sveta.

In čeprav nikoli ne vemo, kje so naše kače,
bojo zmeraj prišle na naš klic in storile naša dejanja.

Vsakdo ima svojo kačo in svojo zvezdo.
Ampak zvezde samo včasih z nevidnim žarkom
prebodejo list v goščavi naših trenutkov.

44

Jože Felc

Dol s Stalinom
(odlomki)

Odkar stoji svet, še ni nanj posijalo toliko svobode. Odprite duše in jo povžijte. Kresovi vršé v nebo jate svetlih isker. V gozdovih so samo še ptice in mrličí. In drvarji, ki podirajo petdesetmetrske smreke za petletko in za mlaje. Smejte se očanci in mamke, ki se še niste spogledovali s svobodo. Slovenske besede vro iz božjih otrok. Samo preteklost še preklinjamo po laško. To je čas radostnih resnic. Oblomimo lipe po Samsonu in jih obesimo po stenah hiš in razvalin. Ded jih je prinesel breme in sedaj jih razveša okrog slike moža z dolgimi brki in zelenim nasmehom. Na dolgih palicah vihtimo ognje in po ogradah in gričih iz kresov poplesavajo v nebo jate pisanih biserov, ki jih spočenja cvrčeče smrečje. Po zidovih pišemo rdeče besede o svobodi, Stalinu in prvem maju. Pisane zastave se spogledujejo z belimi oblaki. Ta rajska rosa, te ognjene besede in gromke salve. Premagali smo in premagujemo.

